

เกณฑ์และตัวชี้วัดระบบ กลไก รูปแบบเครือข่ายการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของพื้นที่ การศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี

Criteria and Indicators of the Systems, Mechanism and Networking Model for Collaborative Educational Administration of Educational Service Office Area in Kanchanaburi Province

สายสุตา เตียเจริญ¹ ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม^{2*} มาเรียม นิลพันธุ์³ และนพดล เชนอักษร⁴
Saisuda Tiacharoen¹ Chaiyos Phiwithayasiritham^{2*} Maream Nillapun³
and Nopadol Chenaksara⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาเกณฑ์และตัวชี้วัดของระบบ กลไก รูปแบบเครือข่ายการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของพื้นที่การศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี 2) ตรวจสอบและยืนยันเกณฑ์และตัวชี้วัดของระบบ กลไก รูปแบบเครือข่ายการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของพื้นที่การศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) โดยใช้โรงเรียนนำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 5 โรงเรียน เป็นกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ โรงเรียนเทพมงคลรังษี โรงเรียนทองผาภูมิ โรงเรียนบ้านช่อง โรงเรียนบ้านตลุงเหนือ และโรงเรียนเทศบาล 3 (บ้านบ่อ) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกภาคสนาม และแบบสอบถามยืนยันเกณฑ์และตัวชี้วัด วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า 1. เกณฑ์และตัวชี้วัดของระบบ กลไก รูปแบบเครือข่ายการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของพื้นที่การศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี ประกอบด้วย 2 ระดับ ได้แก่ ระดับสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) ด้านปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ นโยบาย แผนกลยุทธ์ สมรรถนะผู้บริหาร บทบาทของครู บทบาทของกรรมการสถานศึกษา ภาควิชาเครือข่าย และโครงสร้างเครือข่ายความร่วมมือ 2) ด้านกระบวนการ ประกอบด้วย การบริหารจัดการเครือข่ายที่ดี ได้แก่ การมีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมประจำปีร่วมกับภาควิชาเครือข่าย มีการดำเนินการตามแผน มีการติดตาม ตรวจสอบ

¹ ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
Department of Educational Administration, Faculty of Education, Silpakorn University.
Email: tiacharoen_s@su.ac.th

^{2*} ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
Department of Education Foundation, Faculty of Education, Silpakorn University.
Email: paiwithayasirit_c@su.ac.th

³ ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Silpakorn University.
Email: maream_su@hotmail.com

⁴ ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
Department of Educational Administration, Faculty of Education, Silpakorn University.
Email: chenaksara_n@su.ac.th

*Corresponding author

ประเมินผล และมีการรายงานความสำเร็จให้ภาคีเครือข่าย 3) ด้านผลผลิต ประกอบด้วย นวัตกรรมการบริหาร นวัตกรรม การจัดการเรียนการสอนของครู นวัตกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ระดับเขตพื้นที่ การศึกษา ประกอบด้วย การจัดตั้งทีมงานหลัก (Core Team) เพื่อเป็นหน่วยเชื่อมประสานระหว่างสถานศึกษา เขตพื้นที่ และจังหวัด เพื่อผลักดันการขับเคลื่อนการดำเนินงานในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ทำหน้าที่แสวงหา และระดมทรัพยากร ทางการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของจังหวัดกาญจนบุรี และสร้างพันธมิตรสัญญาในเครือข่ายโดยใช้ความร่วมมือร่วม ใจเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี 2. ผลการตรวจสอบ ยืนยันเกณฑ์และตัวชี้วัด ของระบบ กลไก รูปแบบเครือข่ายการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของพื้นที่การศึกษา จังหวัดกาญจนบุรีโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน พบว่า มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์

คำสำคัญ: เกณฑ์และตัวชี้วัด ระบบ กลไก รูปแบบเครือข่ายการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

Abstract

The research objectives were 1) to develop criterions and indicators of the systems, mechanism and networking model for collaborative educational administration of Educational Service Office Area in Kanchanaburi Province; and 2) to confirm criterions and indicators of the systems, mechanism and networking model for collaborative educational administration of Educational Service Office Area in Kanchanaburi Province by 9 experts. The participatory action research was deployed in this research by applying the model form the quantitative result on the 1st and 2nd objective in the research title “Building the systems, mechanism and networking model for collaborative educational administration of Educational Service Office Area in Kanchanaburi Province.” The target groups were 5 pilot schools in education sandbox, Kanchanaburi province, including Thepmongkhonrangsri school, Thongphaphomwittaya school, Banzong school, Bantalungnua school, and Tessaban 3 Banbor school. The research instruments were filed note and questionnaire for confirmation of criterions and indicators. The data were analyzed by content analysis.

The research findings were as follows; 1.The criterions and indicators of the systems, mechanism and networking model for collaborative educational administration of Educational Service Office Area in Kanchanaburi province were comprised of 2 levels: School level and Educational Service Office Area level. School level consisted of 1) inputs aspect; namely vision, policies, strategic planning, administrator’s competencies, teacher’s roles, school board committee’s roles, networking partners, and networking structure; 2) process aspect comprised networking management; namely networking project planning, implementation, monitoring, evaluating, and reporting the result for networking partners; and 3) output aspect; namely management innovation, teaching innovation, learning innovation, and desirable characteristic of student. For Educational Service Office Area level. It was comprised of setting up the “Core Team” for being networking to connect and coordinate among school, education service office area, and provincial office to drive performance in education sandbox. The functions of “Core Team” were the resource seeking and resource mobilizing to develop quality education in Kanchanaburi province, as well as to build a

networking commitment for collaboration towards quality student in Kanchanaburi education sandbox. 2. The confirmation of criterions and indicators of the systems, mechanism and networking model for collaborative educational administration of Educational Service Office Area in Kanchanaburi province found that there were accuracy, appropriateness, feasibility, and utility.

Keywords: Criterions and Indicators, Networking Model for Collaborative Educational Administration, Education Sandbox

วันที่รับบทความ: 1 กันยายน 2566

วันที่แก้ไขบทความ: 25 ตุลาคม 2566

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 23 พฤศจิกายน 2566

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของงานวิจัย

จังหวัดกาญจนบุรีเป็นจังหวัดหนึ่งที่ถูกระบุให้เป็นพื้นที่นวัตกรรมการศึกษานำร่อง ตามพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 ซึ่งเน้นการส่งเสริมทักษะอาชีพ และการจัดการเรียนรู้แบบพหุภาษา (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2562) โดยวัตถุประสงค์หลักในการจัดตั้งพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา คือ การลดความเหลื่อมล้ำ เพิ่มผลสัมฤทธิ์ ผลผลิต พัฒนา ขยายผลนวัตกรรมการศึกษา กระจายอำนาจและให้อิสระ สร้างและพัฒนากลไกความร่วมมือทุกภาคส่วน (พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 มาตรา 5 วรรค 1)

จากวัตถุประสงค์หลักของการจัดตั้งพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเรื่องการสร้างและพัฒนากลไกในการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมนั้นเป็นบทบาทและภารกิจหลักที่สำคัญของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เนื่องจากเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่มีหน้าที่หลักในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ มีการสร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือของเครือข่าย ตามสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดไว้ในมาตรฐานที่ 5 ที่ได้กำหนดให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาทั้งภายในและภายนอกองค์กรในการบริหารจัดการด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ และด้านการบริหารทั่วไป เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550, น.12) โดยบทบาทภารกิจดังกล่าวเห็นได้ว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นหน่วยงานหลักที่สำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนและสนับสนุนให้เกิดรูปแบบหรือนวัตกรรมการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางการศึกษาแบบมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนในพื้นที่การศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562

ความสำคัญการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางการศึกษาดังกล่าวทำให้คณะวิจัยได้ทำการศึกษาและวิจัยในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี เรื่อง การสร้างระบบ กลไก รูปแบบเครือข่ายการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของพื้นที่การศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี โดยผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของระบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของพื้นที่การศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ระบบการบริหารจัดการเครือข่าย และ 2) ข้อตกลงหรือพันธสัญญาในเครือข่าย ส่วนองค์ประกอบของกลไกการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของพื้นที่การศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) โครงสร้างและหน้าที่ของเครือข่าย 2) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร และ 3) บทบาทสมาชิกในเครือข่ายและรูปแบบเครือข่ายการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของพื้นที่การศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของข้อตกลงหรือพันธสัญญาในเครือข่าย ได้รับอิทธิพลรวมสูงสุดจากการบริหารจัดการเครือข่าย รองลงมาคือ โครงสร้างและหน้าที่ของเครือข่าย บทบาทสมาชิกในเครือข่าย และภาวะผู้นำของผู้บริหาร ตามลำดับ (สายสุตา เตียเจริญ และคณะ, 2565) จากผลการศึกษาดังกล่าว คณะวิจัยได้นำผลการศึกษาไปประยุกต์ใช้ในโรงเรียน

นำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 5 โรงเรียน โดยเป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษา จำนวน 1 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านช่อง โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา จำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนเทพมงคลรังษี และโรงเรียนทองผาภูมิวิทยา โรงเรียนขยายโอกาส จำนวน 1 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านตลึงเหนือ และโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมือง จำนวน 1 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนเทศบาล 3 (บ้านบ่อ) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกณฑ์และตัวชี้วัดของระบบ กลไก รูปแบบเครือข่ายการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของพื้นที่การศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 จากงานวิจัยเรื่อง “การสร้างระบบ กลไก รูปแบบเครือข่ายการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของพื้นที่การศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี” เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) และดำเนินการตรวจสอบและยืนยันเกณฑ์และตัวชี้วัดที่ได้จากการวิจัยโดยคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 9 คน ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ในการดำเนินงานทั้งในระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และระดับสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อพัฒนาเกณฑ์และตัวชี้วัดระบบ กลไก รูปแบบเครือข่ายการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของพื้นที่การศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี

1.2.2 เพื่อตรวจสอบและยืนยันเกณฑ์และตัวชี้วัดของระบบ กลไก รูปแบบเครือข่ายการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของพื้นที่การศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี

2. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) โดยการนำผลการวิจัย เรื่อง “การสร้างระบบ กลไก รูปแบบเครือข่ายการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของพื้นที่การศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี” ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณมาประยุกต์ใช้ในโรงเรียนนำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 5 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านช่อง โรงเรียนเทพมงคลรังษี โรงเรียนทองผาภูมิวิทยา โรงเรียนบ้านตลึงเหนือ และ โรงเรียนเทศบาล 3 (บ้านบ่อ) โดยมีการดำเนินการ ดังนี้

- 1) วางแผนการดำเนินงาน (Plan) ร่วมกับโรงเรียนเพื่อนำระบบ กลไก รูปแบบเครือข่ายการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของพื้นที่การศึกษาร่วมกับการบริหารจัดการตามรูปแบบการดำเนินงานของแต่ละโรงเรียน
- 2) ปฏิบัติงานตามแผน (Act) ที่วางไว้ ระหว่างเดือนมีนาคม – เดือนมิถุนายน 2564
- 3) สังเกตการณ์ (Observe) ระหว่างการปฏิบัติงานตามแผน
- 4) สะท้อนผล (Reflect) การดำเนินงานตามแผนที่ได้วางไว้
- 5) สรุปผลการดำเนินงาน สังเคราะห์และประมวลเกณฑ์และตัวชี้วัดระบบ กลไก รูปแบบเครือข่ายการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของพื้นที่การศึกษา จังหวัดกาญจนบุรีเพื่อใช้ในการวัดประสิทธิผลและประสิทธิภาพของการบริหารจัดการเครือข่ายแบบมีส่วนร่วมของพื้นที่การศึกษา

- 6) ตรวจสอบและยืนยันเกณฑ์และตัวชี้วัดของระบบ กลไก รูปแบบเครือข่ายการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของพื้นที่การศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี โดยคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 9 คน

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ โรงเรียนนำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 5 โรงเรียน โดยเป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษา จำนวน 1 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านช่อง โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา จำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนเทพมงคลรังษี และโรงเรียนทองผาภูมิวิทยา โรงเรียนขยายโอกาส จำนวน 1 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านตลึงเหนือ และโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมือง จำนวน 1 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนเทศบาล 3 (บ้านบ่อ) ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากโรงเรียนนำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการตรวจสอบและยืนยันเกณฑ์และตัวชี้วัดของระบบ กลไก รูปแบบเครือข่ายการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของพื้นที่การศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี ได้แก่ คณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 9 คน ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย 1) กรรมการโดยตำแหน่ง จำนวน 3คน 2) กรรมการที่เป็นผู้แทนสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จำนวน 1 คน 3) กรรมการที่เป็นผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญด้านการผลิตและพัฒนาครู จำนวน 1 คน 4) กรรมการที่เป็นผู้แทนองค์กรเอกชน จำนวน 1 คน 5) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 2 คน และ 6) กรรมการและเลขานุการ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบบันทึกภาคสนาม (Field Note) และ 2) แบบสอบถามตรวจสอบและยืนยันเกณฑ์และตัวชี้วัดโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

การตรวจสอบคุณภาพของข้อมูล

คณะผู้วิจัยตรวจสอบข้อมูลตลอดกระบวนการวิจัย เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้กับผลการวิจัย โดยการใช้การตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) (Denzin, 2009) ด้วยการตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่แตกต่างกัน ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ กัน (Methodological Triangulation) ประกอบด้วย การสังเกต การบันทึกข้อมูลภาคสนาม การประชุมระดมความคิด เป็นต้น และคณะผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่ค้นพบโดยการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้จะดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล 3 ประเภท ดังนี้

(1) การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) จะเน้นการตรวจสอบข้อมูลที่ได้มาจากแหล่งต่าง ๆ ว่ามีความเหมือนกันหรือไม่ ซึ่งถ้าทุกแหล่งข้อมูลพบว่าได้ข้อค้นพบมาเหมือนกัน แสดงว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มามีความถูกต้อง

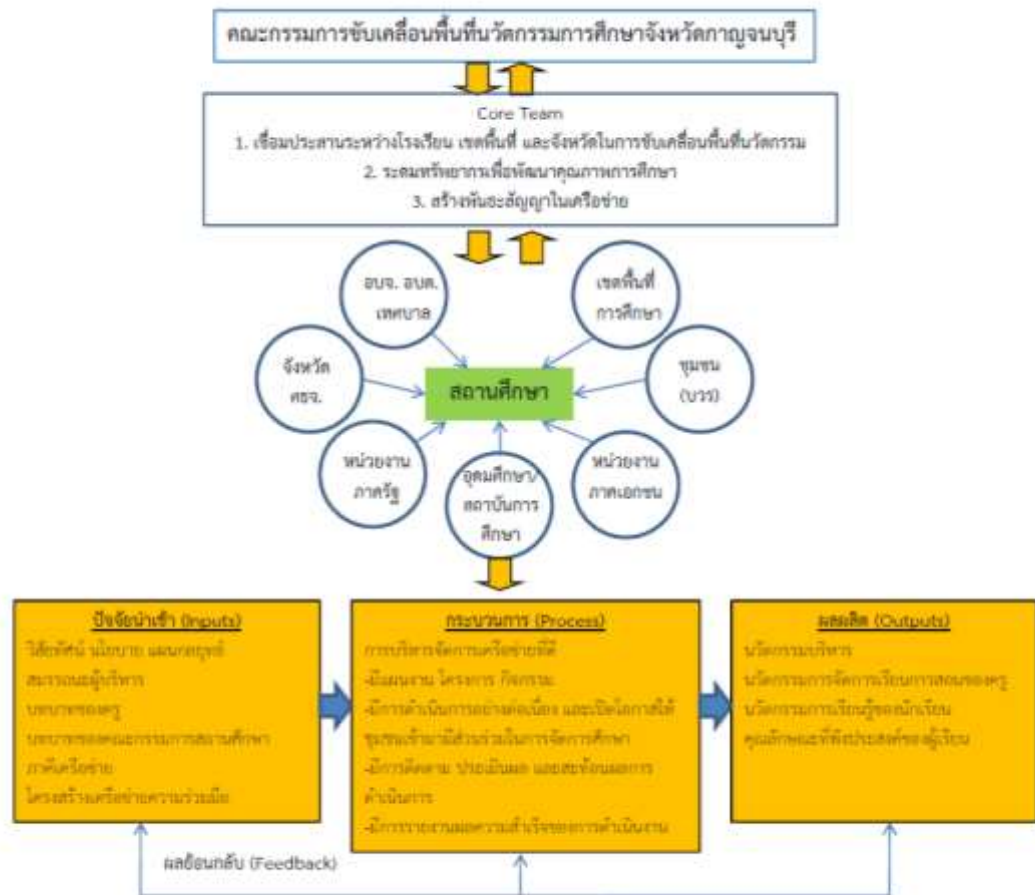
(2) การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigator Triangulation) จะเน้นการตรวจสอบจากผู้วิจัยหรือผู้เก็บข้อมูลต่างคนกันว่าได้ข้อค้นพบที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร ซึ่งถ้าผู้วิจัยหรือผู้เก็บข้อมูลทุกคนพบว่าข้อค้นพบที่ได้มาเหมือนกัน แสดงว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มามีความถูกต้อง

(3) การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี (Theory Triangulation) จะเน้นการตรวจสอบว่าถ้ามีการใช้ทฤษฎีที่หลากหลายแล้ว ข้อมูลที่ได้มาเป็นไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่ ถ้าผู้วิจัยพบว่าไม่ว่าจะนำทฤษฎีใดมาใช้ ได้ข้อค้นพบที่เหมือนกัน แสดงว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มามีความถูกต้อง

3. สรุปผลการวิจัย

3.1 เกณฑ์และตัวชี้วัดระบบ กลไก รูปแบบเครือข่ายการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของพื้นที่การศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี

เกณฑ์และตัวชี้วัดระบบ กลไก รูปแบบเครือข่ายการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของพื้นที่การศึกษา จังหวัดกาญจนบุรีพบว่า ระบบ กลไกที่ทำให้เกิดรูปแบบเครือข่ายการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม มีรายละเอียดดังภาพที่ 1



ภาพที่ 1 ระบบ กลไก รูปแบบเครือข่ายเครือข่ายการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี

จากภาพที่ 1 ระบบ กลไก รูปแบบเครือข่ายเครือข่ายการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดกาญจนบุรีประกอบด้วย 2 ระดับ ได้แก่ ระดับสถานศึกษา และระดับเขตพื้นที่ดังนี้

1.1 ระดับสถานศึกษา ประกอบด้วย

ปัจจัยนำเข้า (Inputs)

- **วิสัยทัศน์ นโยบาย แผนกลยุทธ์ (Vision, Policy, Strategic Planning)** โรงเรียนมีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและกลยุทธ์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่ โดยมีการแสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงานหรือองค์กรทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมเพื่อร่วมเป็นเครือข่ายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

- **สมรรถนะผู้บริหาร (Administrator's Competencies)** ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) มีวิสัยทัศน์ (Visionary Leadership) กล้าที่จะปรับเปลี่ยนระบบและกระบวนการในการจัดการเรียนรู้ การนำเทคนิคต่างๆ มาเสริมสร้างการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนา “ทักษะอาชีพ” ที่สอดคล้องกับความต้องการและศักยภาพของผู้เรียน เป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจ (Inspiration) ให้กับครูเห็นความสำคัญของการ

จัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีทักษะและจริยธรรมในการบริหาร เป็นนักประสานงาน (Coordinator) และนักเจรจาต่อรอง (Negotiator) เพื่อให้ได้ประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

- **บทบาทของครู (Teacher's Roles)** มีความเชื่อมั่นในผู้บริหาร ร่วมแรง ร่วมใจในปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายหลักของสถานศึกษา มุ่งมั่น ทุ่มเท พัฒนานวัตกรรมหรือจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ

- **บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษา (School Broad's Roles)** เห็นความสำคัญของการศึกษา มีความตั้งใจที่จะพัฒนาการศึกษา ร่วมส่งเสริมและสนับสนุนทั้ง in cash และ in kind ให้กับผู้เรียนเพื่อพัฒนาทักษะ และคุณลักษณะที่สอดคล้องกับบริบทและความเปลี่ยนแปลง รวมทั้งความต้องการของตลาดแรงงาน ประสานงานและอำนวยความสะดวกด้านการดำเนินงานร่วมกับชุมชน รวมทั้งดึงหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเข้ามาร่วมการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

- **ภาคีเครือข่าย (Networking Partner)** การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเริ่มมาจากความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างผู้บริหารกับเครือข่าย หรือความสัมพันธ์แบบไม่เป็นทางการเป็นการให้ความอนุเคราะห์ การให้ความร่วมมืออย่างต่อเนื่องตามวาระของผู้บริหาร มีความไว้วางใจ และเชื่อมั่นในการดำเนินงานของผู้บริหารมีความรู้สึกเป็นเจ้าของโรงเรียน ผูกพันและศรัทธาครูและผู้บริหาร เห็นคุณค่าการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษา

- **โครงสร้างเครือข่ายความร่วมมือ(Networking Structure)** มีผู้ประสานงานระหว่างเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร มีคณะกรรมการบริหารเครือข่ายในระดับจังหวัด ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ระดับกลุ่มเครือข่าย และระดับโรงเรียน รวมทั้งมีการกำหนดหน้าที่ของสมาชิกในเครือข่าย

กระบวนการ (Process)

- **การบริหารจัดการเครือข่ายที่ดี (Networking Management)** มีแผนการดำเนินงาน โครงการกิจกรรมประจำปีร่วมกัน มีการประชุมติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ มีการสะท้อนผลการดำเนินงาน และมีรายงานผลสำเร็จของความร่วมมือเป็นประจำทุกปีการ มีการจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมกัน (Memorandum of Understanding: MOU) และมีการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Management) เพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือที่ยั่งยืน

ผลผลิต (Outputs)

- **นวัตกรรม (Innovation)** โรงเรียนมีนวัตกรรมบริหารที่เกิดจากการทำงานร่วมกับหน่วยงานในเครือข่ายมีนวัตกรรมจัดการเรียนการสอนของครู มีนวัตกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน และผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเป้าหมายของโรงเรียน

1.2 ระดับเขตพื้นที่ เนื่องจากการดำเนินงานในระดับจังหวัดยังไม่มีจัดตั้งระบบและกลไกในการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา คณะวิจัยได้จัดตั้ง ทีมงานหลัก (Core Team) ในระดับเขตพื้นที่ เพื่อเป็นเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี โดยคัดเลือกจากผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษา และผู้อำนวยการสถานศึกษาที่เป็นกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาของจังหวัดกาญจนบุรี ทั้งนี้เพื่อเป็นผู้เชื่อมประสานและผลักดันการขับเคลื่อนการดำเนินการในระดับจังหวัดได้ ส่วนผู้บริหารสถานศึกษานั้นคัดเลือกจากผู้ที่มีใจมุ่งมั่น มีจิตเป็นธรรมาจริย และมีความประสงค์ต้องการยกระดับคุณภาพการศึกษาของจังหวัดกาญจนบุรีให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ดังนั้น ทีมงานหลัก (Core Team) จึงประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 1, 2, 3, 4 รวมทั้งตัวแทนผู้อำนวยการโรงเรียนนำร่อง จำนวน 6 โรงเรียน ได้แก่โรงเรียนบ้านช่อง โรงเรียนบ้านตลุงเหนือ โรงเรียนเทพมงคลรังษี โรงเรียนทองผาภูมิวิทยา โรงเรียนกาญจนาภิเษก และโรงเรียนเทศบาล 3 (บ้านบ่อ) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) เป็นหน่วยเชื่อมประสานระหว่างโรงเรียน เขตพื้นที่ และจังหวัด เพื่อผลักดันการขับเคลื่อนการดำเนินงานในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา โดยอาศัยผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 1,3,4 และผู้อำนวยการโรงเรียนทองผาภูมิวิทยา ซึ่งเป็น

คณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี 2) ระดมทรัพยากรทางการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของจังหวัดกาญจนบุรี เช่น การแบ่งปันทรัพยากร การใช้ทรัพยากรร่วมกัน รวมทั้งการแสวงหาทรัพยากรทางการศึกษาโดยคำนึงภาพรวมของจังหวัด ไม่คำนึงถึงขอบเขตหรือสังกัดที่แตกต่าง และ 3) สร้างพันธมิตรสัญญาในเครือข่ายโดยใช้ความร่วมมือร่วมใจอย่างไม่เป็นทางการ กำหนดภารกิจและมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี

3.2 ผลการตรวจสอบและยืนยันเกณฑ์และตัวชี้วัดระบบ กลไก รูปแบบเครือข่ายการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของพื้นที่การศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี

ผลการตรวจสอบและยืนยันเกณฑ์และตัวชี้วัดระบบ กลไก รูปแบบเครือข่ายการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของพื้นที่การศึกษา จังหวัดกาญจนบุรีโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน พบว่า มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ปัจจัยนำเข้า (Inputs)

เกณฑ์	ตัวชี้วัด
วิสัยทัศน์ นโยบาย แผนกลยุทธ์ (Vision, Policy, Strategic Planning)	1. มีการกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนสอดคล้องกับพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา 2. มีแผนกลยุทธ์ในการดำเนินงานที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ 3. ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดพันธกิจและกลยุทธ์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาแบบมีส่วนร่วม 4. มีการแสวงหาหน่วยงานหรือองค์กรทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคมเพื่อร่วมเป็นเครือข่ายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา
สมรรถนะผู้บริหาร (Administrator's Competencies)	ภาวะผู้นำ (Leadership) 1. มีวิสัยทัศน์ (Visionary Leadership) 2. พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) 3. ปรับตัวเข้ากับบริบท (Adaptive Leadership) 4. มีความคิดสร้างสรรค์ (Creative Leadership) 5. สร้างสรรค์นวัตกรรม (Innovative Leadership) 6. เป็นผู้นำทางวิชาการ (Instructional Leadership) 7. เป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจ (Inspiration) เป็นแบบอย่างให้กับครู ในการทำงานเพื่อมุ่งพัฒนาคุณภาพการศึกษา 8. เป็นผู้สนับสนุน (Facilitator) หรือผู้อำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายของโรงเรียน 9. มุ่งผลสัมฤทธิ์ และเต็มใจให้บริการ ทักษะการบริหาร (Managerial Skill) 1. มีทักษะความคิดรวบยอด (Conceptual Skill) 2. มีทักษะมนุษยสัมพันธ์ (Human Skill) 3. มีทักษะการเจรจาต่อรอง (Negotiating Skill) สามารถเจรจาต่อรองเพื่อให้ผู้เรียนได้ประโยชน์สูงสุด 4. มีทักษะการสื่อสาร (Communication Skill) สามารถในการสื่อสารกับชุมชน หน่วยงานต่างๆ เพื่อดึงความร่วมมือจากทุกภาคส่วนร่วมพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5. ทักษะการบริหารในสถานการณ์ภาวะวิกฤติ และทักษะการบริหารจัดการความเสี่ยง ทักษะการใช้ ICT (Information Communication Technology Skill) 1. มีความสามารถในการนำ ICT มาใช้แก้ไขปัญหาและพัฒนาผลการปฏิบัติงานในโรงเรียน (Ability to solve problems and enhance the organizational performance by using ICT in the work process) จริยธรรมในการบริหาร (Administrative Ethics) 1. ดำเนินงานอย่างโปร่งใส (Transparency) 2. สามารถตรวจสอบได้ (Accountability) 3. มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (Responsibility) 4. ยึดหลักคุณธรรมในการปฏิบัติงาน (Merit and performance-based virtues) 5. เคารพความแตกต่างในแต่ละบุคคล (Respect individual right)

เกณฑ์	ตัวชี้วัด
บทบาทของครู (Teacher's Roles)	1. มีความเชื่อมั่นในผู้บริหาร เห็นคุณค่าและมีอุดมการณ์ในการพัฒนาการศึกษา 2. รับรู้ข้อมูลข่าวสารที่ทันเหตุการณ์ และเข้าใจเป้าหมายของโรงเรียนร่วมกัน 3. ร่วมแรง ร่วมใจในปฏิบัติงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบให้บรรลุเป้าหมายหลักของสถานศึกษา 4. มุ่งมั่น พยายาม พัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ 5. จัดการเรียนรู้ด้วยวิธีที่หลากหลายและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 6. มีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมติดตาม ประเมินผล ร่วมแก้ปัญหา ร่วมชื่นชมและร่วมในการรับผลประโยชน์ 7. กล้าคิด กล้าพูด กล้าแสดงออก และกล้าทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน
บทบาทของ กรรมการ สถานศึกษา (School Broad Committee's Roles)	1. มีความรู้ความสามารถทางการศึกษา และเห็นความสำคัญของการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษา 2. ระดมทรัพยากรทางการศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนทั้ง in cash และ in kind ให้กับผู้เรียนเพื่อพัฒนาทักษะ และคุณลักษณะที่สอดคล้องกับบริบทและความเปลี่ยนแปลง รวมทั้งความต้องการของตลาดแรงงาน 3. ประสานงานและอำนวยความสะดวกด้านการดำเนินงานร่วมกับชุมชน รวมทั้งดึงหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเข้ามาร่วมการพัฒนาคุณภาพการศึกษา 4. เสนอความคิดเห็นถึงความจำเป็นในการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐ หรือเอกชน หรือชุมชน เพื่อให้การทำงานของโรงเรียนบรรลุเป้าหมายที่วางไว้
ภาคีเครือข่าย (Networking Partners)	1. ให้ความร่วมมือทุกๆ ด้านกับโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นเลิศทางการศึกษา 2. มีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา 3. มีความรู้สึกเป็นเจ้าของโรงเรียน ผูกพันและศรัทธาครูและผู้บริหาร เห็นคุณค่าการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษา 4. ให้ความร่วมมือในการจัดการความรู้ในท้องถิ่น ห่วงศ์ความรู้ใหม่เพื่อส่งเสริมคุณภาพการศึกษา 5. มีความไว้วางใจ และเชื่อมั่นในการดำเนินงานของโรงเรียน
โครงสร้างเครือข่าย ความร่วมมือ (Networking Structure)	1. มีผู้ประสานงานระหว่างเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร 2. มีคณะกรรมการบริหารเครือข่ายแต่ละระดับ ประกอบด้วย คณะกรรมการระดับจังหวัด ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ระดับกลุ่มเครือข่าย และระดับโรงเรียน 3. มีการกำหนดหน้าที่ของสมาชิกในเครือข่าย

กระบวนการ (Process)

เกณฑ์	ตัวชี้วัด
การบริหารจัดการ เครือข่ายที่ดี (Networking Management)	การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม 1. มีการจัดเวทีสาธารณะเพื่อรับฟังความคิดเห็นชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 2. มีช่องทางที่หลากหลายในการรับฟังความคิดเห็นจากผู้รับบริการ ชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 3. มีการระดมทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของสถานศึกษาทั้ง in cash และ in kind 4. ชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมติดตาม ประเมินผล ร่วมแก้ปัญหา ร่วมชื่นชมและร่วมในการรับผลประโยชน์ 5. มีการสร้างความเข้มแข็งให้กับบ้าน วัด โรงเรียน สนับสนุนการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะของนักเรียนให้มีคุณภาพ 6. สร้างเครือข่ายพันธมิตรกับสถานศึกษาอื่น และหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเพื่อใช้ทรัพยากรร่วมกัน การดำเนินการในเครือข่าย 1. มีแผนงาน โครงการ/กิจกรรม ประจำปีในการดำเนินงานประจำปีร่วมกับเครือข่าย 2. มีการจัดทำข้อตกลง (Memorandum of Understanding: MOU) ร่วมกันที่เป็นลายลักษณ์อักษร 3. มีการกำหนดวัตถุประสงค์ ขอบข่ายความร่วมมือ และเป้าหมายความสำเร็จในการทำงานร่วมกัน 4. มีการดำเนินกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานในเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง 5. มีการประชาสัมพันธ์การดำเนินกิจกรรมกับหน่วยงานในเครือข่าย การติดตาม ประเมินผลการดำเนินการ 1. มีการสะท้อนผล วิเคราะห์ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงาน รวมทั้งข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหา 2. มีการรายงานความก้าวหน้า และสรุปผลการดำเนินงานให้กับหน่วยงานในเครือข่ายเพื่อรับรู้ผลการดำเนินการ 3. มีการประเมินผลและทบทวนการดำเนินงานเพื่อนำไปสู่การวางแผนงานในปีถัดไป

ผลผลิต (Outputs)

เกณฑ์	ตัวชี้วัด
นวัตกรรม (Innovation)	1. มีนวัตกรรมบริหารที่เกิดจากการทำงานร่วมกับหน่วยงานในเครือข่าย 2. มีนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของครู 3. มีนวัตกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน 4. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

4. อภิปรายผล

4.1 จากผลการศึกษา พบว่า เกณฑ์และตัวชี้วัดระบบ กลไก รูปเครือข่ายการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของพื้นที่การศึกษา จังหวัดกาญจนบุรีได้แก่ 1) ปัจจัยนำเข้า (Inputs) ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ นโยบาย แผนกลยุทธ์ สมรรถนะผู้บริหาร บทบาทของครู บทบาทของกรรมการสถานศึกษา ภาควิชาเครือข่าย และโครงสร้างเครือข่ายความร่วมมือ 2) กระบวนการ (Process) ประกอบด้วย การบริหารจัดการเครือข่ายที่ดี ได้แก่ การมีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมประจำปี ร่วมกับภาคีเครือข่าย มีการดำเนินการแผนงาน มีการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และมีการรายงานความสำเร็จในการดำเนินงานให้ภาคีเครือข่าย 3) ผลผลิต (Outputs) ประกอบด้วย นวัตกรรมการบริหาร นวัตกรรมจัดการเรียนการสอนของครู นวัตกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ทั้งนี้เนื่องจาก ลูเนนเบิร์กและออนสไตน์ (Lunenburg and Omstein, 2012) กล่าวว่า โรงเรียนเป็นองค์กรระบบเปิด ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า (Inputs) กระบวนการแปรรูป (Transformation Process) ผลผลิต (Outputs) ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) และสภาพแวดล้อม (Environment) โดยมีรายละเอียดดังนี้ ปัจจัยนำเข้า (Inputs) หมายถึง ทรัพยากรบุคคล งบประมาณ ทรัพยากรทางกายภาพ (วัสดุอุปกรณ์ โครงสร้างพื้นฐาน) และข้อมูลสารสนเทศ (ความรู้ ข้อมูลสารสนเทศ หลักสูตร) กระบวนการแปรรูป (Transformation Process) หมายถึง การบริหารจัดการโรงเรียน เช่น กระบวนการจัดการเรียนรู้ กระบวนการจัดการบริหารทรัพยากรบุคคล หรือการดำเนินงานของผู้บริหารและครูภายในโรงเรียนที่ทำให้บรรลุผลสำเร็จตามที่โรงเรียนตั้งเป้าหมายไว้ ผลผลิต (Outputs) หมายถึง เป้าหมาย วัตถุประสงค์ ผลสำเร็จ ผลิตภัณฑ์และการบริการของโรงเรียน เช่น ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน การปฏิบัติงานของครูการขาดงาน การลาออกจากงาน อัตราการออกกลางคันของนักเรียน และความพึงพอใจในการทำงาน เป็นต้น ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) หมายถึง สารสนเทศเกี่ยวกับผลผลิตหรือกระบวนการของโรงเรียนที่มีอิทธิพลต่อการคัดเลือกปัจจัยนำเข้า สารสนเทศเหล่านี้จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในกระบวนการแปรรูปและผลผลิตในอนาคต สภาพแวดล้อม (Environment) หมายถึง สภาพแวดล้อมที่อยู่ล้อมรอบโรงเรียน ได้แก่ แรงผลักดันด้านสังคม การเมือง และเศรษฐกิจที่มาปะทะกับโรงเรียน สอดคล้องกับ จอมพงศ์ มงคลวนิช (2555) กล่าวว่า ระบบหมายถึง องค์รวมของสิ่งที่ศึกษาที่ประกอบขึ้นมาจากส่วนย่อยๆ ที่มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันโดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน ระบบแบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ 1) ระบบปิด (Closed System) หมายถึง ระบบที่ไม่มีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมภายนอกขององค์กร เป็นระบบที่คำนึงถึงแต่ปัจจัยภายในองค์กร 2) ระบบเปิด (Open System) หมายถึง ระบบที่มีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร ซึ่งหากมองในลักษณะองค์กรที่เป็นระบบเปิดจะมองเห็นองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ส่วน คือ ปัจจัยนำเข้าหรือวัตถุดิบ (Input) กระบวนการ (Process) ผลลัพธ์ (Output) ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) และสิ่งแวดล้อม (Environment)

โดยแยกอภิปรายผลการค้นพบเป็นรายด้าน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1.1 ด้านปัจจัยนำเข้า (Inputs) ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ นโยบาย แผนกลยุทธ์ (Vision, Policy, Strategic Planning) ได้แก่ โรงเรียนมีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและกลยุทธ์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่ โดยมีการแสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงานหรือองค์กรทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมเพื่อร่วมเป็นเครือข่ายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากวิสัยทัศน์ เป็นกลไกเชิงนโยบายที่ใช้ผลักดันนโยบาย แผนงาน ด้วยการตัดสินใจเชิงนโยบายและเชิงกลยุทธ์ ซึ่งเป็นกลไกระดับการบริหารองค์กรตั้งแต่ระดับชาติ ระดับกระทรวง ระดับภูมิภาค ระดับจังหวัด ระดับพื้นที่ เป็นกลไกที่เชื่อมโยงเครือข่ายระดับต่างๆ เข้าด้วยกัน แล้วจึงร่วมมือกันขับเคลื่อนแผนงาน

โครงการ ผ่านกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นตามพื้นที่เป้าหมาย สอดคล้องกับ เสมา บุ่งทอง (2563) ได้ทำการศึกษาเรื่องการศึกษาองค์ประกอบของเครือข่ายการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชน พบว่า การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน โดยการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่โดดเด่นเพื่อสนองความต้องการของผู้ปกครอง ชุมชนที่นำบุตรหลานเข้ามาศึกษาเป็นทางเลือกให้กับผู้ปกครองอีกทางหนึ่ง การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้กับกลุ่มสถาบันการศึกษาอื่น ๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายต่าง ๆ จำนวนมาก และมีคุณภาพเพียงพอมาช่วยกันผลักดันการศึกษา โดยการร่วมมือกันเพื่อดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อันจะเป็นประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างพลังและความแข็งแกร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาร่วมกัน

สมรรถนะผู้บริหาร (Administrator's Competencies) ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) มีวิสัยทัศน์ (Visionary Leadership) กล้าที่จะปรับเปลี่ยนระบบและกระบวนการในการจัดการเรียนรู้ การนำเทคนิคต่างๆ มาเสริมสร้างการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนา “ทักษะอาชีพ” ที่สอดคล้องกับความต้องการและศักยภาพของผู้เรียน เป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจ (Inspiration) ให้กับครูเห็นความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีทักษะและจริยธรรมในการบริหาร เป็นนักประสานงาน (Coordinator) และนักเจรจาต่อรอง (Negotiator) เพื่อให้ได้ประโยชน์สูงสุดเกิดแก่ผู้เรียน สอดคล้องกับ ดำรง วงศ์ดี (2558) กล่าวว่า ผู้บริหารในอนาคตต้องมีความรู้และสมรรถนะทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคเทคโนโลยี ดังนี้ 1) ต้องเปลี่ยนโครงสร้างองค์กรที่ก่อให้เกิดความร่วมมือและมีความยืดหยุ่นคล่องตัวมากขึ้น มีโครงสร้างแบบแนวนอนมากกว่าแบบแนวตั้ง 2) ต้องมีภาวะผู้นำที่ดี โดยต้องปรับเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้ควบคุมงานหรือผู้คุมกฎไปสู่บทบาทใหม่ในฐานะผู้สนับสนุนหรือผู้เอื้ออำนวยด้านสารสนเทศมากขึ้น 3) ต้องสร้างเครือข่ายพันธมิตรกับสถานศึกษาอื่นตลอดจนกับหน่วยงานอื่นทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อประโยชน์ของความร่วมมือ การใช้ทรัพยากรร่วมกัน รวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการสถานศึกษามากขึ้น 4) ต้องให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น ผู้ปกครองและชุมชนที่ต้องการเข้ามามีบทบาทต่อการดำเนินงานและการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ 5) ต้องแสดงบทบาทการเป็นผู้นำที่สำคัญของสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยต้องใช้เทคโนโลยีก้าวหน้าขั้นสูงเป็นเครื่องมือไปสู่ความสำเร็จของหน่วยงาน 6) ต้องสร้างและมีวัฒนธรรมการทำงานที่ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำงานมากกว่าการเน้นเรื่องการแข่งขัน เพราะความร่วมมือร่วมใจจะทำให้เกิดมีพลังเพิ่มขึ้นมากกว่าปกติที่เรียกว่า Synergy ทำให้งานสำเร็จได้ง่าย รวดเร็ว และได้ปริมาณงานที่มากกว่าเดิม

บทบาทของครู (Teacher's Roles) ได้แก่ การมีความเชื่อมั่นในผู้บริหาร รับรู้ข้อมูลข่าวสารที่ทันเหตุการณ์ เข้าใจวิสัยทัศน์และเป้าหมายของสถานศึกษา ร่วมแรง ร่วมใจปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา มุ่งมั่น พัฒนาวัตถุธรรมและจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับศักยภาพของผู้เรียนและบริบทของสถานศึกษา กล้าคิด กล้าพูด กล้าแสดงออก และกล้าทำในสิ่งที่ เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน มีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมติดตามประเมินผล ร่วมแก้ปัญหา ร่วมชื่นชมยินดีกับผลลัพธ์ของสถานศึกษา สอดคล้องกับ เสมา บุ่งทอง (2563) ได้ทำการศึกษาเรื่องการศึกษาองค์ประกอบของเครือข่ายการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชน พบว่า การกำหนดบทบาทหน้าที่ของครูและบุคลากรอย่างชัดเจนและมีการเสริมพลังอำนาจในการตัดสินใจในการทำงาน ร่วมจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีทุกปีการศึกษาเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมและความเข้าใจในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน มีการวัดและประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและนำผลการประเมินไปแก้ไขปรับปรุงการดำเนินงานในปีถัดไป และสอดคล้องกับ อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล (2554) ได้ศึกษาเรื่อง การนำเสนอกลยุทธ์ทางเลือกการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนตามแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและแนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ พบว่า การสร้างและใช้แหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกโรงเรียน การสร้างวัฒนธรรมองค์กรในการทำงานร่วมกัน การประสานความร่วมมือกับองค์กรภายนอก ครูมีการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการ/กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เน้นการฝึกปฏิบัติจริง ใช้ประสบการณ์และทักษะในการถ่ายทอดความรู้ ส่วนความสำเร็จที่ปรากฏขึ้นกับนักเรียน คือมีพื้นฐานทักษะชีวิตและทักษะอาชีพในท้องถิ่น/ชุมชน ตระหนักในคุณค่าวิถีชีวิตท้องถิ่นของตนเอง และช่วยเหลือครอบครัวเพราะมีรายได้ระหว่างเรียน

บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษา (School Board's Roles) ได้แก่ การเห็นความสำคัญของการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนทั้ง in cash และ in kind ให้กับผู้เรียน ระดมทรัพยากรจากทุกภาคส่วนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา เสนอความเห็นในการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะและคุณลักษณะที่สอดคล้องกับบริบทและความเปลี่ยนแปลง รวมทั้งความต้องการของตลาดแรงงาน ประสานงานและอำนวยความสะดวกให้กับผู้บริหารสถานศึกษาทำงานร่วมกับชุมชนอย่างราบรื่น เช่น การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เป็นต้น สอดคล้องกับ ธนากร นาควรรณ และคณะ (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 12 ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงานวิชาการ คือ สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำร่างนโยบายและแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ร่วมจัดทำและปรับปรุงหลักสูตรของสถานศึกษา สนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียน การผลิต พัฒนาสื่อและนวัตกรรมเพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนของครู และมีส่วนร่วมในการสนับสนุนงบประมาณเพื่อการพัฒนาสถานศึกษา สอดคล้องกับ พิกิริ แก้วนวล (2560) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงานโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี พบว่า แนวทางการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงานโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาทั้ง 4 ด้าน มีแนวทางดังนี้ 1) ด้านวิชาการ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้ตรงกับความต้องการของโรงเรียนและชุมชน การมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุมเพื่อเสนอแนะในเรื่องต่าง ๆ 2) ด้านการบริหารงบประมาณ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการรับรู้รายละเอียดเกี่ยวกับงบประมาณในแต่ละปีของสถานศึกษา การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและวางแผนการใช้งบประมาณภายในสถานศึกษา 3) ด้านการบริหารงานบุคคล ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการกำหนดคุณสมบัติเกี่ยวกับการสรรหาบุคคลที่จะเข้ามาสอนในสถานศึกษา การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา และ 4) ด้านการบริหารทั่วไป ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการจัดทำข้อมูลสารสนเทศและประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับข่าวสารของสถานศึกษา และการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่างๆ ภายในสถานศึกษาและสอดคล้องกับ ปารณทัตต์ แสนวิเศษ (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนประถมศึกษา: การสร้างทฤษฎีจากฐานราก ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 4 ระดับ คือ (1) ระดับร่วมวางแผนตัดสินใจ (2) ระดับปฏิบัติการ (3) ระดับการรับประโยชน์ และ (4) ระดับการประเมินผล โดยลักษณะของการมีส่วนร่วม ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการร่วมคิดและตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนและร่วมดำเนินงาน และการมีส่วนร่วมควบคุม ตรวจสอบการดำเนินงานของโรงเรียน

ภาคีเครือข่าย (Networking Partner) ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเริ่มมาจากความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างผู้บริหารกับเครือข่าย มีความสัมพันธ์แบบไม่เป็นทางการเป็นการให้ความอนุเคราะห์ ให้ความร่วมมืออย่างต่อเนื่องตามวาระของผู้บริหาร มีความไว้วางใจ และเชื่อมั่นในการดำเนินงานของผู้บริหารมีความรู้สึกเป็นเจ้าของโรงเรียนร่วม ผูกพันและศรัทธาครูและผู้บริหาร เห็นคุณค่าการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษา เพื่อให้ความร่วมมือเป็นไปอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนควรมีการจัดทำข้อตกลงร่วมกัน (Memorandum of Understanding: MOU) กำหนดวัตถุประสงค์ ขอบเขตความร่วมมือ และเป้าหมายความสำเร็จสอดคล้องกับ พิริพัฒน์ รุ่งเรือง (2561) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ยุทธศาสตร์การสร้างภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า ยุทธศาสตร์การสร้างภาคีเครือข่าย ประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์คือ 1) การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างภาคีเครือข่ายกับสถานศึกษา 2) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างภาคีเครือข่ายกับสถานศึกษา 3) การพัฒนาศักยภาพของภาคีเครือข่ายให้เข้มแข็ง 4) การสร้างและเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายทางการศึกษา และ 5) การธำรงรักษาภาคีเครือข่ายให้ยั่งยืน สอดคล้องกับ พิสิฐ เทพไกรวัล (2554) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ประกอบด้วย กระบวนการสร้างเครือข่าย 6 ขั้นตอน ได้แก่

1) ชั้นตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย 2) ชั้นประสานหน่วยงาน/องค์กรเครือข่าย 3) ชั้นสร้างพันธมิตรสัญญา
ร่วมกัน 4) ชั้นบริหารจัดการเครือข่าย 5) ชั้นพัฒนาความสัมพันธ์ และ 6) ชั้นรักษาความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง

โครงสร้างเครือข่ายความร่วมมือ (Networking Structure) ได้แก่ การมีผู้ประสานงานระหว่างเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร มีคณะกรรมการบริหารเครือข่ายในระดับระดับโรงเรียน ระดับกลุ่มเครือข่าย ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับจังหวัด รวมทั้งมีการกำหนดหน้าที่ของสมาชิกในเครือข่าย สอดคล้องกับ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบและกลไกการมีส่วนร่วมและสมัชชาการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า พบว่า กลไกการมีส่วนร่วมของเครือข่ายเชิงระบบ แบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ 1) กลไกระดับจังหวัด เป็นกลไกเชิงระบบที่ผลักดันนโยบาย แผนงาน ด้วยการตัดสินใจเชิงนโยบายและเชิงกลยุทธ์ซึ่งเป็นกลไกระดับการบริหารองค์กรและการตัดสินใจแก้ปัญหาในพื้นที่ 2) กลไกระดับอำเภอ เป็นกลไกการประสานที่เชื่อมโยงภาคีเครือข่าย กิจกรรม เป้าหมาย บุคคลที่มีทักษะความชำนาญในแต่ละเรื่อง ทั้งสาระความรู้ ข้อมูลพื้นฐาน และงานงบประมาณ 3) กลไกระดับตำบล เป็นกลไกการจัดการที่ใช้ระดับการปฏิบัติการและเป็นปัจจัยที่เอื้ออำนวยให้เกิดการจัดกิจกรรมที่หลากหลายตามสภาพปัญหาในแต่ละพื้นที่ และพบว่ากลไกความสำเร็จในขับเคลื่อนเครือข่ายคณะกรรมการจังหวัดปฏิรูปการเรียนรู้ของจังหวัดชลบุรี คือ การจัดตั้งคณะกรรมการ 5 คณะ เพื่อกระจายแกนนำไปเป็นอนุกรรมการทำให้เกิดความสะดวกในการประสานงาน เชื่อมโยงเพื่อขับเคลื่อนเครือข่ายการปฏิรูปโดยเป็นการประสานเชื่อมโยงจังหวัด การมีส่วนร่วมกับสถานศึกษาจนเกิดแผนปฏิบัติงานที่ชัดเจน มีการประชุมอย่างสม่ำเสมอ สร้างการมีส่วนร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน หน่วยงานท้องถิ่น โดยอาศัยเงินจากผู้ประกอบการในส่วนของ CSR การทำ MOU กับทางบริษัทผู้ประกอบธุรกิจและงบประมาณจังหวัด สอดคล้องกับ จิรภัทร มหาวงศ์ และคณะ (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการของเครือข่าย ประกอบด้วย หลักการมีส่วนร่วม หลักประสิทธิภาพ หลักประสิทธิผล และหลักความรับผิดชอบ 2) ลักษณะของเครือข่าย 3) คณะกรรมการบริหารเครือข่าย ประกอบด้วยด้วย คณะกรรมการระดับเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา คณะกรรมการระดับกลุ่มเครือข่าย และบทบาทหน้าที่คณะกรรมการระดับกลุ่มเครือข่าย 4) ขอบข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ประกอบด้วย ความร่วมมือในการใช้ครูและบุคลากรทางการศึกษา ความร่วมมือในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ความร่วมมือในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ความร่วมมือการจัดการเรียนรู้ และ ความร่วมมือการใช้แหล่งเรียนรู้ และ 5) กระบวนการบริหารเครือข่าย ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์กร การประสานงาน การดำเนินงาน และการปรับปรุง

4.1.2 ด้านกระบวนการ (Process) ประกอบด้วย การบริหารจัดการเครือข่ายที่ดี (Networking Management) ได้แก่ มีการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมโดยมีการจัดเวทีสาธารณะเพื่อรับฟังความคิดเห็นของชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้ครู ชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมติดตามประเมินผล ร่วมแก้ปัญหา ร่วมชื่นชมยินดีกับผลลัพธ์ของสถานศึกษา มีแผนการดำเนินงาน โครงการ กิจกรรมประจำปีร่วมกับเครือข่าย มีการประชุมติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ มีการสะท้อนผลการดำเนินงาน และมีรายงานผลสำเร็จของความร่วมมือเป็นประจำทุกปี การศึกษา มีการประชาสัมพันธ์การดำเนินกิจกรรมกับเครือข่าย มีการจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมกัน (Memorandum of Understanding: MOU) กับเครือข่ายที่สำคัญเพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือที่ต่อเนื่องและยั่งยืนสอดคล้องกับ วิเชียร ทรงศรี และคณะ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารเครือข่ายโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา พบว่า รูปแบบการบริหารเครือข่ายโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ ได้แก่ นโยบายและโครงสร้างเครือข่ายโรงเรียน กระบวนการดำเนินงานของเครือข่ายโรงเรียน บรรยากาศการบริหารเครือข่ายโรงเรียน ลักษณะภาวะผู้นำของคณะกรรมการบริหารเครือข่ายโรงเรียน กระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย การพัฒนาสมาชิกเครือข่าย การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารเครือข่าย และการติดต่อสื่อสารของเครือข่ายโรงเรียนสอดคล้องกับ สมศักดิ์ เอี่ยมดี และคณะ (2556) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาระบบการบริหารเครือข่าย

การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่า รูปแบบที่มีประสิทธิภาพของระบบการบริหารเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเป็นเครือข่ายผสมผสานระหว่างบุคคลและเทคโนโลยีสารสนเทศทั้งอย่างไม่เป็นทางการและเป็นทางการช่วยการทำงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ประกอบด้วย 1) องค์การของเครือข่าย ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ เป้าหมายของเครือข่าย สมาชิกเครือข่าย และบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในเครือข่าย 2) การจัดการเครือข่าย ประกอบด้วย การพัฒนาแผนกลยุทธ์ การออกแบบเครือข่าย การบูรณาการและการเชื่อมโยงการดำเนินการและการวัดผล การประยุกต์ใช้ ICT ในการจัดการเครือข่าย การพัฒนาความรู้และทักษะบุคลากร และการจัดระบบการติดต่อสื่อสาร 3) การใช้ประโยชน์จากเครือข่าย ประกอบด้วย การประสานงานร่วมกัน การแลกเปลี่ยนสารสนเทศและความรู้ การแลกเปลี่ยนและระดมทรัพยากร และการพัฒนาความรู้และทักษะ 4) การอำนวยการเครือข่าย ประกอบด้วย การจัดกิจกรรมร่วมกัน การสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างสมาชิก การสร้างระบบการจูงใจ การจัดหาทรัพยากรสนับสนุน การสร้างที่ปรึกษา และการสร้างผู้นำรุ่นใหม่ และสอดคล้องกับ ปารณทัตต์ แสนวิเศษ (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนประถมศึกษา: การสร้างทฤษฎีจากฐานราก ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 สำรวจความต้องการการสำรวจข้อมูลพื้นฐาน ขั้นที่ 2 การกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษา ขั้นที่ 3 การวางแผนพัฒนาสถานศึกษาตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ ขั้นที่ 4 ขั้นตอนดำเนินการ ขั้นที่ 5 ขั้นตอนประเมินผล และขั้นที่ 6 ขั้นตอนร่วมรับผลประโยชน์ สอดคล้องกับ บุญเพิ่ม สอนภักดี และคณะ (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาล ผลการวิจัยพบว่า ความร่วมมือของเครือข่ายสนับสนุนการจัดการศึกษา ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การวางแผน (2) การจัดองค์กร (3) การดำเนินงาน และ (4) การประเมินผล

4.1.3 ด้านผลผลิต (Outputs) ประกอบด้วย นวัตกรรม (Innovation) ได้แก่ โรงเรียนมีนวัตกรรมบริหารที่เกิดจากการทำงานร่วมกับหน่วยงานในเครือข่าย มีนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของครู มีนวัตกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน และผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเป้าหมายของโรงเรียนและสอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่ สอดคล้องกับ จีรวิทย์ มั่นคงวัฒนะ (2558) และสมบูรณ์ บุรศิริรักษ์ (2553) กล่าวว่า ตัวชี้วัดสำคัญที่แสดงถึงความเข้มแข็งของเครือข่ายการศึกษา คือ ต้องมีเป้าหมายร่วมกัน มีระบบบริหารจัดการที่ดี มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ภาวะผู้นำของผู้บริหาร การมีส่วนร่วมในการทำงาน ความต่อเนื่องของกิจกรรม การสนับสนุนทรัพยากร การติดต่อสื่อสาร ผลประโยชน์ร่วมกันในลักษณะ win-win การไหลเวียนของข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่อง มีนวัตกรรมที่เกิดจากการทำงานเครือข่าย และมีการสรุปบทเรียนร่วมกันอย่างชัดเจน

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

5.1.1 การขับเคลื่อนการดำเนินการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในระดับจังหวัด ควรมีการตั้งเป้าหมายของจังหวัดร่วมกันในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เช่น คุณลักษณะที่พึงประสงค์ สมรรถนะของเยาวชนจังหวัดกาญจนบุรี เป็นต้น เพื่อเป็นเป้าหมายหรือทิศทางให้กับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาได้วางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาไปตามเป้าหมายและทิศทางเดียวกัน

5.1.2 ระดับจังหวัดควรมีการแต่งตั้งหรือมอบหมายคณะบุคคล หรือผู้รับผิดชอบ (host) ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาอย่างชัดเจน เพื่อเชื่อมประสานการดำเนินงานระหว่างสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และจังหวัด โดยหากเป็นคณะบุคคลควรมีโครงสร้างการทำงานเป็นแนวราบเพื่อให้ทำงานได้อย่างคล่องตัว มีประสิทธิภาพ ไม่ยึดติดกับกฎ ระเบียบ ข้อบังคับในระบบราชการ

5.1.3 คณะบุคคล หรือผู้รับผิดชอบดำเนินการขับเคลื่อนเครือข่ายตามข้อ 2 ควรเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจระบบการบริหารการศึกษา มีความกระตือรือร้น มีจิตเป็นธรรมา มีจิตอาสา อุทิศเวลาให้กับการทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและพัฒนาคุณภาพเยาวชนของจังหวัดกาญจนบุรี อาจใช้ผู้บริหารสถานศึกษา หรือครูที่เกษียณอายุราชการที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมมาช่วยในการขับเคลื่อนการดำเนินงานในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

5.1.4 ควรเปิดเวทีสาธารณะให้สถานศึกษาได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ ข้อมูลข่าวสารและความรู้ใหม่ ๆ ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันนำไปสู่การพัฒนาความร่วมมือในเครือข่าย เช่น การแลกเปลี่ยนและแบ่งปันทรัพยากรทางการศึกษา การร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น นำไปสู่การร่วมแรงร่วมใจในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของจังหวัด

5.1.5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ควรทำหน้าที่เป็นตัวกลางเชื่อมประสานเจรจาความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน สถานประกอบการ และภาคประชาสังคม เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของจังหวัด

5.1.6 การธำรงรักษาภาคีเครือข่ายความร่วมมือในระดับสถานศึกษาเพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือที่ต่อเนื่องและยั่งยืน สถานศึกษาควรมีแผนการดำเนินงาน โครงการ กิจกรรมประจำปีร่วมกับภาคีเครือข่าย มีการประชุมติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ และมีการจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมกัน (Memorandum of Understanding: MOU)

5.1.7 ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินการเชิงพื้นที่ที่นวัตกรรมการศึกษาระดับเขตพื้นที่และระดับสถานศึกษานั้น ผู้บริหารควรเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะ 5 ประการ ดังนี้ เป็นนักยุทธศาสตร์ เป็นนักวิชาการ เป็นนักประสาน เป็นนักบริหารจัดการ และเป็นนักการสื่อสาร

5.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

ควรมีการพัฒนาแบบจำลองการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาระดับจังหวัด เพื่อทำหน้าที่ในการประสานงาน เชื่อมโยงนโยบายการจัดการศึกษาจากส่วนกลางตามพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 ให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษาในระดับจังหวัด

6. เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). *แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *โครงการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา “สนามปฏิบัติการเพื่อสร้างนวัตกรรมการศึกษาของประเทศไทย”*. [ม.ป.ท.].
- จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2555). *การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิรภัทร มหาวงค์, วิทยา จันทร์ศิลา, และทำรงค์ลักษณ์ เอื้อนครินทร์. (2559). การพัฒนารูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 18(4), 114-127.
- ดำรง วงศ์ดี. (2558). *ภาวะผู้นำสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในอนาคต*. <http://www.kroobannok.com/blog/38869>
- ธนากร นาควรรณ, อโนทัย ประสาน, และธีรพงษ์ สมเขาใหญ่. (2562). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 12. *วารสารมหาจุฬานาครธรรม์*, 6(7), 3263-3284.
- ปารณทัตต์ แสนวิเศษ. (2555). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนประถมศึกษา: การสร้างทฤษฎีจากฐานราก. *วารสารบริหารการศึกษา มคอ*, 9(16), 69-82.
- พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาพุทธศักราช 2562. (2562). *ราชกิจจานุเบกษา*, 136(56 ก), 102-120.
- พิสิฐ เทพไกรวัล. (2554). *การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์]. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พีรพัฒน์ รุ่งเรือง. (2561). *ยุทธศาสตร์การสร้างภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- พิกรี แก้วนวล. (2560). *การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงานโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วิเชียร ทรงศรี, สุนันท์ ศลโกสม, และรัตนะ บัวสนธ์. (2558). *การพัฒนารูปแบบการบริหารเครือข่ายโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา*. คลังข้อมูลดิจิทัลมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
<http://dspace.bru.ac.th/xmlui/bitstream/handle/123456789/1236/วิเชียร%20ทรงศรี.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- สมบูรณ์ บุรศิริรักษ์. (2553). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย* [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุขุภบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมศักดิ์ เอี่ยมดี, มานิตย์ ไชยกิจ, กาญจนา เจริญชี, และสุมาลี จันทร์ชลอ. (2556). *การพัฒนาระบบการบริหารเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา*. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 15(5), 216-224.
- สายสุตา เตียเจริญ, ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม, มาเรียม นิลพันธุ์, และนพดล เจนอักษร. (2565). *การสร้างระบบ กลไก รูปแบบเครือข่ายการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของพื้นที่ศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี*. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 5(1), 1-20.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). *รายงานการศึกษารูปแบบและกลไกการมีส่วนร่วมและสมัชชาการศึกษา*. พริกหวานกราฟฟิก.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2562). *พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา*. หอสมุดรัฐสภา.
<https://www.parliament.go.th/library>
- เสมา บุ่งทอง. (2563). *การศึกษาองค์ประกอบของเครือข่ายการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชน*. *วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 16(2), 66-79.
- อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล. (2554). *การนำเสนอกลยุทธ์ทางเลือกการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนตามแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและแนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ* [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุขุภบัณฑิต]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Denzin, N. K. (2009). *The research act: A theoretical introduction to sociology methods*. Routledge.
- Lunenburg, F. C., & Ornstein A. C. (2012). *Educational administration: Concepts and practices* (6th ed.). Wadsworth.